

**Vegleiðing
um
innlit í fyrisitingina**

FØROYA LANDSTÝRI 1993

INNIHALDSYVIRLIT

I.	INNGANGUR	3
II.	ALMENT INNLIT Í FYRISITINGINA	4
	Skjalainnlit og meirinnlit.....	4
	Kunning til fjølmiðlarnar o.o.	4
III.	VANLIGA NÝTSLUØKI LÓGARINNAR	5
	Hvørjir myndugleikar koma undir lógina?.....	5
	Hvørji mál fevnir lógin um?	6
IV.	RÆTTURIN TIL SKJALAINNLIT	7
	Hvør kann krevja skjalainnlit?	7
	Eginatkoma	7
	Formur og innihald í áheitanini.....	7
V.	HVØRJI SKJØL KOMA UNDIR SKIPANINA VIÐ ALMENNUM INNLITI?	9
	Høvuðsreglan	9
	Skyldan at skriva upp	10
VI.	UNDANTØK FRÁ RÆTTINUM TIL SKJALAINNLIT	12
	Innanhýsis arbeiðsskjøl	12
	Hvørji skjøl eru innanhýsis?	12
	Ávís innanhýsis arbeiðsskjøl koma undir skjalainnlit.....	13
	Endaligar samtyktir viðvíkjandi avgerðini i einum máli	13
	§ 6 Uppskriftir	13
	Ávísar kanningarfrágreiðingar o.tíl.	13
	Innanhýsis umfarsskriv.....	13
	Sjúkrahúsjournalar	14
	Innanhýsis arbeiðsskjøl, sum eru latin víðari	15
	Skyldan at taka burturúr viðvíkjandi innanhýsis arbeiðsskjølum.	15
	Undantøka av ávísnum nærri ásettum skjølum	15
	Fundarfrágreiðingar o.tíl.....	16
	Brævaskifti um lóggávu.....	16
	Sekretariatskjøl.....	16
	Serkøn ummæli til nýtslu í rættarmálum og tilfar viðvíkjandi hagtølum	16
	Skylda at taka burturúr viðvíkjandi skjølum, sum § 10. nr. 1-4 fevna um	17
	Undantøka av upplýsingum.....	17
	Atlitið til tagnarskyldu.	18
VII.	FREMJING AV SKJALAINNLITINUM	19
	Hvør myndugleiki tekur avgerð?.....	19
	Kæra o.tíl.	19
	Skjót viðgerð av málum um skjalainnlit	20
	Hyggja ígjøgnum málið ella fáa avrit?	21
	Gjald.....	21

I. INNGANGUR

1. Tann 1. januar 1994 kemur í gildi lögtingslóg nr. 133 frá 10. juni 1993 um innlit í fyrisitingina, og hefur landsskrivstovan í hesum sambandi føroyska vegleiðingina hjá danska løgsmálaráðnum, ið varð givin út í samband við, at lógin í 1985 varð sett í gildi har.

Sambært lógini kann ein og hvør krevja at verða kunnaður um tey skjøl, sum eru komin til ein myndugleika, ella sum ein myndugleiki hevur gjørt. sum liður í fyrisitingarligari málsviðgerð í samband við virksemd hjá myndugleikanum. Lógin er tó ikki galdandi fyri ávís nærri tilskilað sløg av málum og skjølum, eins og rætturin til skjalainnlit viðvíkjandi ávísam upplýsingum í skjølum, ið koma undir skjalainnlit, kann verða avmarkaður víð fyriliti til nøkur nærri ásett almenn ella privat áhugamál.

2. Lógin hevur ikki reglur um høvi partanna til skjalainnlit. Partarnir í einum máli hava sambært fyrisitingarlógini (Løgtingslóg nr. 132 frá 10. juni 1993 um fyrisiting) eitt víðari høvi til skjalainnlit í viðkomandi mál. Tað er tó einki til hindurs fyri, at ein partur nýtir lógina um innlit í fyrisitingina.
3. Lógin er yvirhøvur galdandi fyri skjøl, sum ein myndugleiki hevur gjørt ella hevur fingið eftir 1. januar 1994. Upplýsingar um veruligar (faktiskar) umstøður, sum standa í skjølum, sum eru gjørd ella komin til ein myndugleika áðrenn 1. januar 1994, koma undir rættin til skjalainnlit eftir lógarinnar vanligu reglum, um skjølini eru í einum máli, sum er ella hevur verið viðgjørt eftir 1. januar 1994, og upplýsingarnar eru ella hava verið av týðningi fyri málið.

Viðvíkjandi sjúkrahúsjournalum, innanhýsis umfarsskrivum og skjølum hjá interkommunalum felagsskapum, er rætturin til skjalainnlit tó bert galdandi fyri skjøl, ið verða nýtt ella eru innkomin ella gjørd eftir at lógin er komin í gildi, sbr. niðanfyri undir nr. 9, 26 og 27.

II. ALMENT INNLIT Í FYRISITINGINA

Skjalainnlit og meirinnlit

4. Lógin um innlit viðger einans spurningin um í hvønn mun fyrisitingin hefur skyldu til at lata almenningin fáa skjalainnlit. Tann einstaki fyrisitingarmyndugleikin kann, eftir eignari meting, loyva einum víðari skjalainnliti enn ásett í lógini, um ekki annað fylgir av reglum um tagnarskyldu o.tíl., sbr. § 4, stk. 1, 2. pkt. (meginreglan um meirinnlit).

Kunning til fjølmiðlarnar o.o.

5. Lógin um innlit hefur ekki reglur, ið áleggja fyrisitingini at kunna pressuna um mál, ið eru ella hava verið til viðgerðar hjá myndugleikanum, tá lógin einans viðvíkur skylduni hjá fyrisitingini til at geva upplýsingar við skjalainnliti. Lógin hefur tó við sær, at tað vanliga onki er í vegin fyri, uppá fvrispuning í telefon at geva upplýsingar um viðurskifti, ið framganga av skjølum, sum koma undir skjalainnlit eftir lógarinnar vanligu reglum. Við atliti til eina smidliga fyrisiting av innlitsskipanini eigur hetta í framtíðini at vera havt i huga, serliga tá pressan vendir sær til myndugleikan.

Spurningurin um, hvørjir medarbeiðarar hava til uppgávu at svara spurningum frá pressuni í telefon, veldst um, hvussu tann einstaki myndugleikin innanhýsis býtir uppgávnar.

6. Tað fylgir av meginregluni um meirinnlit, at ein myndugleiki, ið viðger eina áheitan um skjalainnlit, ikki einans eigur at umhugsa, um áheitanin kann verða noktað sambært undantaksreglunum í lógini, men eisini um tað serstakliga sambært reglunum um tagnarskyldu er nakað til hindurs fyri, at áheitan um skjalainnlit verður gingin á mæti. Um upplýsingarnar í einum skjali ikki eru trúnaðarupplýsingar, eigur myndugleikin sostatt vanliga at ganga eina áheitan um skjalainnlit á mæti, sjálvt um myndugleikin ikki hefur skyldu til hetta.

III. VANLIGA NÝTSLUØKI LÓGARINNAR

Hvørjir myndugleikar koma undir lógina?

7. Sambært § 1, stk. 1, er lógin galdandi fyri alt virksemi hjá almennu fyrisitingini. Lógin fevnir sostatt um allar myndugleikar, bæði kommunalar myndugleikar og landsmýndugleikar, og bæði um vanligar fyrisitingarmýndugleikar, og t.d. serstakar nevndir og ráð. Lógin fevnir eisini um myndugleikar, hvørs virksemi einans er ráðgevandi, og eisini um nevndir og arbeiðsbólkar, sum einans eru fyríbils.
8. Lógin fevnir einans um stovnar undir heimastýrinum. Hon fevnir ikki um Løgtingið og stovnar við tilknýti til Løgtingið. Lógin er ikki galdandi fyri danskar ella útlenskar myndugleikar og millumtjóða stovnar, sjálvt um myndugleikarnir og stovnarnir hava heimstað her í landinum.

Uttanfyri øki lógarinnar falla sum høvuðsregla eisini stovnar, feløg og líknandi, ið eru skipað á privatrættarligum grundarlag. Hetta er galdandi hóast virksemið í allar mátar kann síðustillast við tað, ið fyrisitingarmýndugleikar vanliga hava. Tá gerast skal av, hvørjir stovnar o.tíl. skulu roknast til “almennu fyrisitingina”, skal dentur leggjast á eina meting av hvussu stovnarnir eru skipaðir í fyrisitingini. Bert tá hetta elvir til iva, skal eisini dentur leggjast á eina meting av virkseminum hjá felagsskapinum. Soleiðis kunnu stovnar o.tíl., ið er gjørdir á privatrættarligum grundarlag, sum t.d. sjálvsoðnarstovnar og felagsskapir, hóast teir hava eitt alment virksemi, ið er rættuliga umfatandi, bert roknast til “ta almennu fyrisitingina” og harvið beinleiðis koma undir lógina, um teir eru undirlagdir gjøllari almennari skipan, umsjón og eftiransan.

Stovnar, ið eru skipaðir sum feløg, t.d. partafeløg og íognarfeløg, koma ikki undir lógina, um teir ikki eru interkommunalir felagsskapir sambært § 1, stk. 2 ella verða tiknir inn undir lógina sambært § 1, stk. 3. Loyvishavandi feløg og feløg, har tað almenna er partaeigari, íognari ella líknandi, koma sostatt ikki undir lógarinnar ásetingar, hóast slag av virksemi.

Sum nevnt omanfyri koma interkommunalir felagsskapir altíð undir lógina, og er tað líka mikið, í hvørjum felagsformi, felagsskapurin er skipaður.

9. Sambært § 17, stk. 2 er rætturin til skjalainnlit hjá interkommunalum felagsskapum bert galdandi fyri skjøl, ið eru gjørd ella komin til felagið eftir 1. januar 1994.
10. Landsstýrið kann eisini sambært § 1, stk. 3 áseta reglur um, at lógin skal galda fyri nærri ásett feløg, stovnar, felagsskapir, o.tíl., sum ikki kunnu roknast til ta almennu fyrisitingina. Hetta er bert galdandi um útreiðslurnar av teirra virksemi í høvuðsheitunum verða rindaðar av landi ella kommunum, ella í tann mun tey við ella sambært lóg hava fingið heimild til at taka avgerð vegna land ella kommunu.

Avgerð um, at ein stovnur o.tíl. skal koma undir lógina, kann í fyrsta lagi verða tikin, um útreiðslurnar av virksemi stovnsins í høvuðsheitunum verða rindaðar av landi ella kommunu. Talan verður vanliga um beinleiðis studning, men talan kann eisini vera um føri, har útreiðslurnar hjá einum stovni verða rindaðar við limagjaldi ella líknandi ella verða

rindaðar við veruligum gjaldi frá almennum myndugleikum fyri veiting av vørum ella tænastrum. Tað er ikki gjørligt at lata ein ávísan prosentpart av almennum peningi í mun til tær samlaðu útreiðslurnar vera avgerandi. Metingin má gerast í hvørjum føri sær við grundarlagi í fleiri øðrum viðurskiftum, heruppií serstakliga hvørjum virksemlu stovnurin rekur. Kravið um, at tað almenna í hvøvdshetitunum skal rinda útreiðslurnar, førir tó við sær, at tann almenni parturin skal vera rættuliga stórur í mun til tær samlaðu útreiðslurnar, undir øllum umstøðum ikki undir 60-70 prosent av hesum. Reglan viðvíkur einans rindan av rakstri og kann tí ikki verða nýtt vegna t.d. støddina á partabævaogn, sum tað almenna eigur í einum felag.

Høvi til at taka feløg, stovnar, felagsskapir o.tíl. við undir lógina sambært 2. liði í ásetingini er einans galdandi í tann mun, at stovnarnir hava fingið heimild til at taka fyrisitingarligar avgerðir vegna land ella kommunu, og har avgerðirnar eru bindandi fyri einstaklingar ella feløg. Ein tílk heimild kann antin verða latin stovninum beinleiðis við lóg, ella - við heimild í lóg - verða flutt yvir til stovnin frá einum landsmyndugleika ella einum kommunalum myndugleika.

Tað má metast, at ásetingin í § 1, stk. 3, einans í avmarkaðan mun verður nýtt fyri at fáa partafeløg og onnur vinnurekandi feløg undir lógina, tá fyrilitið fyri at varðveita ein handilsligan rakstrarform sum oftast fer at tala ímóti hesum.

Hvørji mál fevnir lógin um?

11. Lógin er sum hvøvdshregla galdandi fyri “alt virksemlu”, sum teir myndugleikar o.o., sum nevndir eru undir nr. 9-12, reka. Høvi til skjalainnlit fevnir soleiðis ikki bert um skjøl í málum, har myndugleikarnir skulu taka ítøkiligar avgerðir móttvegis borgarunum, men eisini um skjøl í málum um gerð av almennum fyriskipanum og í málum um annað alment virksemlu - heruppií sokallað “veruligt fyrisitingarvirksemlu”, sum t.d. ferðsla, undirvísing, røkt, heilsuverk og bygging.

Høvi til skjalainnlit fevnir tó sum higartil bert um skjøl, ið eru til viðgerðar ella hava fingið eina fyrisitingarliga málsviðgerð sbr. § 4, stk. 1. Uttanfyrir rættin til skjalainnlit falla sostatt skjøl, ið einans eru móttikin til goymslu ella einans skulu hava eina tekniska ella líknandi viðgerð sum t.d. stemplan, løggilding o.tíl. Sama er galdandi fyri skjøl, ið heilt greitt eru send einum myndugleika av misgáum, tá hesi ikki eru tikin við, sum liður í avgerðargrundarlag myndugleikans. Uttanfyrir fellur eisini annað “pappírstilfar” sum t.d. undirvísingartilfar, kort, bøkur og bóklingar, sjálvt um hetta er gjørt ella verður nýtt av almennum myndugleikum. Hetta er tó ikki galdandi, tá viðkomandi tilfar fær eina fyrisitingarliga viðgerð, t.d. í samband við eitt kærsmål.

12. Fyri mál um setan í starv ella flytan í hægri starv í almennari tænastru eru einans galdandi reglurnar um skylduna at skriva niður. Lógin er annars galdandi fyri mál um starvsfólk hjá tí almenna, t.d. agamál og uppsagnarmál.

Mál um lóggávu, heruppií játtanarlógir, koma bert undir lógina í tann mun tey eru framløgd í Løgtinginum. Skjøl í málum um lóggávu koma sostatt einans undir rættin til skjalainnlit, um uppskot í roynd og veru er lagt fram í Løgtinginum.

IV. RÆTTURIN TIL SKJALAINNLIT

Hvør kann krevja skjalainnlit?

13. Høvi til skjalainnlit hefur sambært lógarinnar § 4 “ein og hvør”. Tað hefur ongan týðning um tann, sum kemur við áheitanini er danskur ríkisborgari ella um viðkomandi hefur bústað í Føroyum.

Kravt kann ikki vera, at hann, ið biður um skjalainnlit. prógvar at hava ein serstakan rættarligan áhuga í málinum.

Ongar treytir eru í lógini um skjalainnlit viðvíkjandi aldri á honum, ið biður um skjalainnlit. Sostatt kann skipanin viðvíkjandi almennum innliti eisini verða nýtt av børnum og ungum undir 18 ár, sum hava neyðuga búnaskapin til at skilja, hvat skjalainnlit hefur við sær. Um hann, ið hefur foreldramyndugleikan - áðrenn áheitanin er gingin á mæti - vendir sær til myndugleikan og setur seg ímóti, at tann aldursómyndugi fær høvi til at gera seg kunnugan við skjøluni í málinum, fer myndugleikin tó vanliga ikki at kunna veita barninum ella tí unga skjalainnlit. Viðvíkjandi møguligum gjaldi fyri fotoavrit eru reglurnar í myndugleikalógini um fíggarliga ræðið hjá aldursómyndugum galdandi.

Eginatkoma

14. Hann, hvørs persónligu viðurskifti eru umrødd í einum skjali, kann eisini sambært § 4, stk. 2 við ávísingum undantøkum krevja at verða gjørdur kunnigur við upplýsingarnar um hetta (eginatkoma).

Hann, hvørs persónligu viðurskifti eru umrødd í einum máli, uttan at viðkomandi er partur í málinum, hefur eftir ásetingini eitt víðari høvi til skjalainnlit viðvíkjandi tílkum upplýsingum enn tað, sum vanliga er galdandi. Við at nýta orðið “persónligu” er ætlanin at vísa, at tað skal vera høvi at fáa skjalainnlit viðvíkjandi øllum upplýsingum, ið beinleiðis viðvíkja viðkomandi.

Ein líknandi almenn regla um eginatkomu viðvíkjandi persónsupplýsingum er í § 13, stk. 1 í lóg um almennar skráir. Henda regla viðvíkir tó bert upplýsingum, ið eru í edv-skráum, men ikki upplýsingar, ið annars eru hjá almennum myndugleikum.

Ásetingin í § 4, stk. 2 í lógini um alment innlit í fyrisitingina, koma aftrat teimum reglum um innlit partanna, sum eru í kapitl 4 í fyrisitingarlógini.

Rætturin til eginatkomu er avmarkaður av teimum undantøkum. ið eru nevnd í §§ 7-11 og 14 í lógini um alment innlit, og í tann mun tey fyrilit, ið nevnd eru í § 13, ella fyrilitið fyri viðkomandi sjálvum ella øðrum avgjørt tala ímóti. Tað eru tær somu avmarkingarnar, ið eru galdandi fyri høvið hjá einum parti at fáa innlit sambært fyrisitingarlógini.

Formur og innihald í áheitanini

15. Sambært § 4, stk. 3 skal ein áheitan um skjalainnlit skila til tev skjøl ella tað mál, sum

viðkomandi ynskir at verða gjørdur kunnigur við. Ásetingin skal síggjast í sambandi við lógarinnar § 5, stk. 1, nr. 2, sambært hvørjari høvi til skjalainnlit m.a. fevnir um innføringar hjá myndugleikanum í journalir, skráir og aðrar skrásetingar viðvíkjandi skjølunum í viðkomandi máli.

Hereftir kann verða kravt, at tann, ið ynskir skjalainnlit undir øllum umstøðum hevir ein ávísan kunnleika til, at málið er til, áðrenn hann vendir sær til viðkomandi myndugleika. Umsitingin hevir sostatt ikki skyldu til at ganga eini áheitan á møti um at síggja øll mál av einum ávísam slag ella øll mál, ið eru journaliserað í einum ávísam tíðarskeiði. Í tann mun ein slík áheitan kemur frá fjølmiðlunum, eigur áheitanin tó vanliga at verða gingin á møti, um ikki annað fylgir av reglunum um tagnarskyldu o.tíl.

Annars kann ikki verða lýst út í æsir hvussu greinilig tilskilanin av málinum ella skjølunum í tí einstaka førinum skal vera. Tað, ið skal verða kravt er, at áheitanin hevir slíkar upplýsingar, at tað, soleiðis sum journalir, skráir o.tíl. hjá viðkomandi myndugleika eru háttáðar, er gjørligt at finna fram til málið. Tilskilan av journalnummari á málinum er ikki neyðug, men heldur ikki altíð nóg mikið.

Tað áliggur viðkomandi fyrisitingarmyndugleika at vegleiða almenningin um hvørjar upplýsingar, tað í tí einstaka førinum er neyðugt at fáa til vega fyri at ganga hesum krøvum á møti. Eisini skal dentur verða lagdur á, vísandi til tað, sum nevnt er omanfyri undir nr. 4, at vanliga er einki til hindurs fyri, at viðkomandi myndugleiki, tá umstøðurnar annars tala fyri tí, sær burtur frá kravinum um, at áheitanin skal skila til eitt ávíst mál.

16. Kravt kann ikki verða, at áheitanin hevir ein serstakan form. Áheitanin kann soleiðis vera sett fram bæði munnliga og skrivliga. Tað kann ikki verða kravt, at hann, ið ynskir skjalainnlit, skal grundgeva áheitanina ella at viðkomandi førir prógv fyri sær. Hann, ið krevur at verða gjørdur kunnigur við upplýsingar sambært § 4, stk. 2 um eginatkomu ella biður um innlit í sín sjúkrahúsjournal sambært § 9, skal tó føra prógv fyri sær, um ikki myndugleikin frammanundan kennir viðkomandi. Um áheitanin um skjalainnlit verður sett fram í telefon ella skrivliga, og áheitanin verður gingin á møti við at avrit av skjølum verða send, er tað tó nóg mikið, at myndugleikin tryggjar sær, at skjølini ikki koma til óviðkomandi við at senda avritið til tann, upplýsingarnir sambært málinum viðvíkja, móguliga í serstøkum føri í innskrivaðum brævi.
17. Áheitanin um skjalainnlit skal setast fram fyri tann myndugleika, sum annars tekur avgerð í viðkomandi máli. Í málum, har avgerð ikki er ella fer at verða tikin, verður spurningurin, um skjalainnlit skal verða givið, avgjørdur av tí myndugleika, ið hevir skjalið í sínari varðveitslu, sbr. § 15, stk. 1. Skrivligar áheitanir, ið av mistaki verða sendar einum øðrum myndugleika, eigur hesin myndugleikin beinanvegin at senda til rætta myndugleika, sbr. § 7, stk. 2 í fyrisitingarlógini.

V. HVÖRJI SKJØL KOMA UNDIR SKIPANINA VIÐ ALMENNUM INNLITI?

Hövuðsreglan

18. Sambært § 5 í lógini um innlit í fyrisitingina fevnir rætturin til skjalainnlit um øll skjøl, ið viðvíkja viðkomandi máli, heruppií makaskjøl av teimum skrivum, sum eru farin frá myndugleikanum, tá mett verður, at skrivini munnu vera komin fram til móttakaran. Brøv, ið viðvíkja umsitingaruppgávuunum hjá einum myndugleika, ella sum eru send einum persóni, tí hesin hevur eitt ávíst starv í almennu fyrisitingini, koma undir reglurnar um skjalainnlit. Hetta er galdandi sjálvt um brævið er stílað til viðkomandi persónliga, verður merkt “privat”, er sent “undirhonds” o.tíl.

Rætturin til skjalainnlit fevnir eisini um innføringar í journalir, skráir og aðrar skrásetingar viðvíkjandi skjølunum í viðkomandi máli.

Rætturin til skjalainnlit fevnir harafturímóti ikki um skráir ella aðrar skipaðar skrásetingar, har edv verður nýtt, burtursæð frá skrásetingum viðvíkjandi skjølunum í viðkomandi máli sbr. § 5, stk. 2. Hövuðsparturin av tílkum edv-skráum koma undir reglurnar í lógini um skráir hjá almennum myndugleikum og tær reglur, sum við heimild í hesi lóg eru ásettar fyri nýtsluna av viðkomandi skráum.

Landsstýrið kann sambært § 5, stk. 3 áseta reglur um høvi hjá almenninginum at gera seg kunnigan við upplýsingar í edv-skráum o.tíl., ið ikki koma undir lógina um skráir hjá almennum myndugleikum. Skjalahugtakið í lógini um alment innlit fevnir umframt um skrivligt tilfar eisini um tekningar, kort, myndir o.tíl. Undir lógina kemur eisini sum hövuðsregla annað tilfar, sum kemur í staðin fyri skrivligt tilfar, tá tað verður fingið til vega sum liður í eini fyrisitingarligari málsviðgerð og sum fylgja av hesum verður varðveitt saman við hinum upplýsingunum í málinum. Soleiðis kunnu eisini modellir, ljóðbond, filmar og sjónbandaupptøkur o.tíl. koma undir hugtakið.

Ikki eitthvørt tilfar av hesum slag, ið verður gjørt av ella kemur til ein umsitingarmyndugleika, kemur tó undir lógina. Í førum har tilfarið verður fingið til vega við øðrum endamáli enn fyrisitingarligari málsviðgerð - t.d. har framleiðsla av tilfarinum er málið í sjálvum sær, so sum framleiðsla av undirvísingartilfari, bókum, filmi, radio- og sjónvarpssendingum o.s.fr. - kemur tilfarið ikki undir lógina um innlit í fyrisitingina. Avgerandi treytin er sostatt um tilfarið verður fingið til vega og goymt hjá myndugleikanum sum liður í fyrisitingarligari málsviðgerð.

§ 5, stk. 1, nr. 1 í lógini um innlit í fyrisitingina fevnir sum hövuðsregla um øll skjøl, ið viðvíkja viðkomandi máli. Soleiðis eru eisini umfataði skjøl, ið eru lænt frá málum hjá øðrum myndugleikum, ella sum eru “lænt” frá øðrum málum hjá myndugleikanum sjálvum at nýta í sambandi við avgerðina í málinum. Um skjøl seinni eru tikin úr málinum, hevur tann myndugleiki, ið gevur skjalainnlit, skyldu til at syrgja fyri, at eisini tílk skjøl verða tøk.

Skriv og skjøl, ið eru send myndugleikanum av misgáum, og sum tí verða send aftur, koma ikki inn í eitt mál.

Afturkallar ein privatpersónur t.d. eina umsókn og biður um, at umsóknin og mögulega hjáløgd skjøl verða send aftur, eigur hetta vanliga at kunna verða gingið á mæti, um ikki málið er soleiðis háttað ella innihaldið í skjølunum ger, at myndugleikin hevur tørv á at hava viðkomandi upplýsingar. Tað kann t.d. vera førið, um upplýsingarnar í tí innsenda tilfarinum føra til, at myndugleikin av egnum ávum ger nærri kanningar.

Rætturin til skjalainnlit er galdandi, uttan mun til á hvønn hátt myndugleikin goymir skjølini. Verður eitt skriv ikki varðveitt sum pappír, men t.d. einans d mikrofilmi ella á einum edv-datalagri, skal myndugleikin gera skrivið tøkniliga atkomuligt hjá honum, ið hevur biðið um skjalainnlit, t.d. við einari útskrift ella soleiðis, at viðkomandi fær høvi til at koma at einari skermmynd í samband við skjalainnlit á staðnum.

Tað hevur í tí sambandi ongan týdning, um fráboðanin aldri hevur verið eitt skjal í vanligum týdningi, men einans er vorðið gjørt og móttikið á einum elektróniskum dataanleggi, tá bert fráboðanin í roynd og veru verður goymd á ein hátt, soleiðis at myndugleikin hevur ræði á henni. Kemur tað datalagrið, har skrivið verður goymt, undir lógina um skrair hjá almennum myndugleikum, er henda lóg ikki til hindurs fyri, at upplýsingarnar verða útskrivaðar og latnar víðari, tá tað er neyðugt fyri at ganga skylduni at veita skjalainnlit á mæti.

Skyldan at skriva upp

19. Almenna umsitingin fær ofta til vega munnligar upplýsingar, ið verða nýttar sum grundarlag fyri avgerðunum. Hesin framferðarháttur kann merkja eina skjótari og einfaldari málsviðgerð, og eigur hann ikki at verða avmarkaður. Hinvegin hevur tað týdning, at høvið hjá almenninginum ella þórtuninum í einum máli at fáa upplýsingar, ikki verður gjørt til einkis av tí, at myndugleikin nýtir henda framferðarhátt. Tað er somuleiðis av týdningi fyri umsitingarmyndugleikan sjálfvan, at tað seinri verður gjørligt at staðfesta, hvørjar veruligar upplýsingar vórðu við í grundarlagnum fyri avgerðini, t.d. tá málið er vorðið kært, ella tá tað í aðramáta skal umhugsast, um eitt mál er rætt viðgjørt. Í samsvari við hetta, er í § 6 í lógini um innlit ásett, at upplýsingar viðvíkjandi veruligu umstøðunum í einum máli, ið hava týdning fyri avgerðina í málinum, og sum munnliga, heruppií gjøgnum telefon, verða fráboðaðar einum myndugleika, skulu skrivast niður soleiðis, at upplýsingarnar kunnu verða latnar í samsvari við lógarinnar vanligu reglur.

Skyldan at skriva upp er einans galdandi í málum, har ein myndugleiki, soleiðis sum málið er háttað, fer at taka avgerð (avgerðarmáli). Hetta er harafturímóti ikki galdandi fyri tann partin av virkseminum hjá umsitingini, har “avgerð” ikki skal verða tikin t.d. í sambandi við vegleiðing og ráðgeving ella annað veruligt fyrisitingarvirkssemi. Landsstýrið kann tó áseta reglur um, at skyldan at skriva upp skal verða galdandi fyri nærri ásettar bólkar av málum um útinnan av øðrum fyrisitingarvirkssemi enn tí, ið viðvíkir avgerðarmálum.

Tað er uttan týdning fyri skylduna at skriva upp um tað í roynd og veru verður tikin ein avgerð, ella um málið verður lagt burtur, uttan at verulig avgerð er tikin. Hvussu langt skyldan at skriva upp røkkur, er ikki í fyrsta umfari grundað á, um ein upplýsing eftir sínum innihaldið má sigast at vera verulig ella ikki, men veldst meira um, hvussu upplýsingin verður nýtt í málsviðgerðini hjá myndugleikanum. Avgerandi fyri, um ein upplýsing skal skrivast upp er, um upplýsingin er soleiðis háttað, at hon er við til at økja um prógvandi

grundarlagið í málinum ella í aðramáta er fingin til vege fyri at gera greidleika viðvíkjandi veruligu umstøðunum í málinum. Hon fevnir sostatt í fyrsta umfari um upplýsingar um gjørdar eygleiðingar, úrslit av gjørdum mátingum og aðrar kanningar, staðfestar upplýsingar um fíggarlig viðurskifti, t.d. støddina á skattskyldugari inntøku o.tíl. Skyldan at skriva upp kann tó eisini fevna um upplýsingar, ið hava eina persónligt merкта støðutakan til eithvørt viðurskifti, um so er, at metingin hevur týdning fyri ta fyrisitingarligu próvupptøkuna, t.d. har tað uttanífrá er fingin til vege ein serkøn frágreiðing, sum eisini metir um týdningin av ymiskum upplýsingum um verulig viðurskifti. Fráboðan um sjónarmið, próvgrundir ella metingar viðvíkjandi avgerðini í einum máli koma tó ikki undir skylduna at skriva upp. Sama er galdandi fyri upplýsingar um innihaldið av galdandi rætti.

Tað er týdningarmikið, at upplýsingin verður skrivað upp skjótast gjørligt fyri at tryggja, at endurgevingin verður so nágreinilig, sum gjørligt.

Tað er ikki neyðugt, at upplýsingarnar, tá tær verða móttiknar, verða niðurskrivaðar í eitt serligt skjal. Upplýsingarnar kunnu verða skrivaðar niður í innanhýsis arbeiddsskjøl hjá myndugleikanum, ella kunnu t.d. verða skrivaðar í telduna. Í tilíkkum førum skal tó, um áheitan um skjalainnlit kemur seinni, verða givið skjalainnlit í innanhýsis arbeiddsskjalið ella verða gjørdur ein úrdráttur, sum endurgevur upplýsingarnar viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum í málinum, ið eru av stórum týdningi fyri avgerðina, og sum eru móttiknar á henda hátt.

Skyldan at skriva upp er galdandi fyri allar upplýsingar viðvíkjandi veruligu umstøðunum í málinum, ið ikki longu framganga av skjølunum í málinum, og uttan mun til, á hvønn hátt upplýsingarnar eru komnar til málið. Skyldan at skriva upp fer sostatt eisini at kunna fevna um upplýsingar, ið verða fingnar munnliga innan sama myndugleika, t.d. frá starvsfólki, nevndarlimum ella bý/bygdaráðslimum. Eisini upplýsingar, ið koma frá øðrum málum ella skráum hjá myndugleikanum, skulu skrivast upp í málið, móguliga sum ein tilvísing.

At enda viðførir ásetingin um skylduna at skriva upp, at ein myndugleiki skal skriva upp um innihaldið av tilfari, ið er komið til málið, men sum seinni er útleverað ella afturleverað uttan, at tikið er avrit, til privatpersónar ella felagsskapir o.o., sum ikki hava skyldu til at goyma ella senda tilfarið av nýggjum.

VI. UNDANTØK FRÁ RÆTTINUM TIL SKJALAINNLIT

20. Ásetingarnar í §§ 4 og 5 í lógini um innlit í fyrisitingina skila til høvuðsregluna um víddina á skjalainnlitinum. Høvi til skjalainnlit er tó avmarkað við ásetingunum í §§ 7-14. Ásetingarnar í §§7-11 lýsa, í hvørjum førum eitt skjal kann verða undantikið frá skjalainnliti meðan ásetingin í § 12 vísir nær ávísar upplýsingar kunnu verða undantiknar. Ásetingin í § 13 viðvíkir bæði skjølum og upplýsingum. Um høvi til at geva meira innlit verður víst til tað, sum er sagt undir nr. 4.

Innanhýsis arbeiðsskjøl

21. Eftir ásetingini í § 7 fevnir rætturin til skjalainnlit ikki um innanhýsis arbeiðsskjølini hjá einum myndugleika. Innanhýsis arbeiðsskjøl eru skjøl, ið ein myndugleiki ger til egna nýtslu, brævaskifti millum ymiskar deildir innan fyri sama myndugleika og brævaskifti millum eitt bý- ella bygðarráð og t.d. tess nevndir og deildir ella millum hesar sínámillum.

Hvørji skjøl eru innanhýsis?

22. Tað er ikki gjørligt úttømandi at siga hvørji sløg av skjølum hugtakið “innan hýsis arbeiðsskjøl” fevnir um. Í ivamálum verður tað ofta avgerandi, um skjalið einans hevur ella lýsir myndugleikans egnu innanhýsis umhugsanir viðvíkjandi framhaldandi viðgerðini av einum máli ella avgerðini í málinum.
23. Sambært § 7, nr. 1, verða skjøl fyri tað fyrsta mett sum innanhýsis í tann mun tey verða gjørd av einum myndugleika til egna nýtslu. Sum dømi um tílk skjøl kunnu verða nevnd frásagnir, uppskriftir o.tíl., ið umframt at lýsa evnið í málinum, soleiðis sum tað framgongur við grundarlagi í skjølunum í málinum, vanliga hevur metingina hjá viðkomandi málsviðgerara, og harafturat eitt uppskot um avgerð ella um framhaldandi viðgerðina av málinum. Eisini uppskot til skriv og til umsitingarligar rættarreglur og ætlanir, fundarfrásagnir ella aðrar samráðingar við uttanveltað, ið einans verða gjørd til egna nýtslu hjá myndugleikanum koma undir regluna í nr. 1.
24. Sambært § 7, nr. 2 verður eisini brævaskifti millum ymiskar deildir innan sama myndugleika mett sum innanhýsis arbeiðsskjøl. Tað hevur ongan týdning, um brævaskifti hendir við skrivum ella meira óformelt við átekningum.

Ásetingin sigur einki um hvat skal metast sum "ymiskar deildir innan sama myndugleika". Avmarkingin verður grundað á eina ítøkiliga metan av tí undirliggjandi rættargrundarlagnum. Í hesum má tann skipanarliga uppbyggingin av viðkomandi umsitingarligum deildum verða tikin við. Dentur skal serstakliga verða lagdur á, hvønn mun av sjálvstýri, tann einstaka deildin hevur, um avgerð verður tikin egna vegna, hvussu høvi til kæru er regulerað, og um har er fyriskipanarheimild v.m. Eisini má dentur verða lagdur á, um røkjanin av sínámillum funktiónunum hjá teimum einstøku deildunum má metast at hava sum fyritley, at skjalaskifti millum deildirnar verður mett sum innanhýsis.

25. Í § 7, nr. 3 er nágreinað, at brævaskifti millum eitt bý- ella bygðaráð og tess nevndir, deildir og aðrar stovnar ella brævaskifti millum hesar stovnar eisini kemur undir undantaksregluna

um innanhýsis arbeiðsskjøl. Sum fylgja av tí vanligu kommunalrættarligu meginregluni um kommunalfyrisitingarligu eindina má tað verða mett, at nýtsluøki fyri ásetingina í nr. 3 allarhelst í síni heild er umfatað av regluni í nr. 2.

Nevndir og aðrir fyrisitingarligir stovnar, har aðrir enn bý- ella bygðaráðslimir luttaka, og sum ikki eru gjørdar sambært kommunustýrisslógini, men eru gjørdar sambært lóggávuni annars, eru sjálvstøðugir myndugleikar, og brævaskifti millum hesar stovnar og bý- ella bygðaráð koma sostatt ikki undir ásetingina í §7, nr. 3. Brævaskifti millum eitt bý- ella bygðaráð og stýrið fyri ein kommunalan felagsskap kemur ikki undir ásetingina.

Ávís innanhýsis arbeiðsskjøl koma undir skjalainnlit

26. Rætturin til skjalainnlit fevnir hóast ásetingina í § 7 um ávís innanhýsis arbeiðsskjøl, sum eru til skjals í endaligum líki, sbr. § 8, nr. 1-4.

Endaligar samtyktir viðvíkjandi avgerðini í einum máli

Ásetingin í § 8, nr. 1 fevnir um skjøl, ið einans endurgeva innihaldið av myndugleikans endaligu samtykt viðvíkjandi avgerðini í málinum. Tað er her ein fyritleyting, at skjalið ikki eisini hevur upplýsingar um umhugsanir myndugleikans viðvíkjandi avgerðini ella í aðramáta er av fyrileyslagi, sum t.d. upprit, ið ikki verða gjørd fyrr enn viðkomandi - vanligu kollegiali - myndugleiki hevur tikið sína avgerð. Til dømis fer ein samtyktargerðabók - móttsett gerðabókum, ið eisini hava upplýsingar um atkvøðugreiðslur og samráðingar - at koma undir ásetingina. Um so er, at samtyktin einans er ein undirtøka av eini tilráðing, fer høvið til skjalainnlit eisini at fevna um hesa, í tann mun tað er neyðugt fyri at fáa kunnleika til innihaldið í avgerðini.

§ 6 Uppskriftir

Skjøl, ið einans hava eina endurgeving av upplýsingum, sum myndugleikin sambært § 6 hevur havt skyldu til at skriva upp, kunnu heldur ikki verða undantikin rættinum til skjalainnlit sambært § 7, sbr. § 8, nr. 2.

Ávísar kanningarfrágreiðingar o.tíl.

Sambært ásetingini í § 8, nr. 3 skulu eisini sjálvstøðug skjøl, ið ein myndugleiki ger fyri at fáa til vega prógvandi ella annan samsvarandi greidleika viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum í einum máli, og sum ikki eisini hava eina metandi støðutakan, koma undir lógarinnar vanligu reglur um skjalainnlit. Sum dømi um skjøl, ið koma undir nr. 3, kunnu serliga verða nevndar frágreiðingar, ið verða gjørdar av einum myndugleika fyri at fáa greidleika viðvíkjandi ítökiligum veruligum viðurskiftum, sum t.d. avhovringarfrágreiðingar, sundurgreiningarfrágreiðingar, skoðanarfrágreiðingar og eftirlitsfrágreiðingar.

Innanhýsis umfarsskriv

At enda fevnir rætturin til skjalainnlit sambært § 8, nr. 4, eisini um skjøl, sum hava

innanhýsis almenn stevnumið fyrir viðgerðini av ávísnum málsslögum. Hetta er sjálvandi eisini galdandi, tá stevnumiðini fevna um viðgerðina av øllum málum innan viðkomandi umsitingarmyndugleika. Tað hevur ongan týðning, hvønn form viðkomandi forskriftir hava. Ásetingin fevnir sostatt bæði um vanlig umfarsskriv og onnur innanhýsis umfarsskriv, sum tænaustuforskriftir, ið t.d. einans síggjast í fundarfrágreiðingum, har rættninglinjur fyri málsviðgerðina eru fastlagdar. Tað er tó ein fortreyt, at talan er um almennar tænaustuforskriftir. Rætturin til skjalainnlit eftir hesi áseting er sambært § 17, stk. 2 einans galdandi fyri skjøl, ið verða nýtt, eftir at lógin er komin í gildi.

Sjúkrahúsjournalar

27. Hann, um hvørs heilsuviðurskifti gjørdur er ein sjúkrahúsjournalur, hevur hóast ásetingina í § 7 rætt til skjalainnlit í journalin, sbr. § 9. Høvið til skjalainnlit eigur einans viðkomandi sjúklingur sjálvur ella hann, sum sjúklingurin møguliga hevur givið rætt til at fremja skjalainnlitið sína vegna. Rætturin til skjalainnlit kann tó verða avmarkaður í tann mun áhugi partanna í skjalainnlit verður settur at eiga at víkja fyri avgerðandi fyriliti fyri viðkomandi sjálvum ella øðrum privatum áhugamálum, sbr. § 9, stk. 2.

Ásetingin um skjalainnlit í sjúkrahúsjournalar er einans galdandi fyri sjúkrahúsjournalar, sum eru gjørdar eftir 1. januar 1994 og fyri innføringar í verandi journalar, eftir henda dag, sbr. § 17, stk. 2.

Ein sjúkrahúsjournalur fer, soleiðis sum hann er háttáður, heruppií vegna nýtsluna av einari røð av læknafakligum orðingum, at kunna vera ringur at skilja, og høvið til skjalainnlit fer tí at kunna rúma ein vanda fyri, at misskiljingar kunnu henda ella feiltulkingar og feildømingar, tá sjúklingurin einsamallur ger seg kunnugan við journalin. Fyri at kunna verja fyri hesum, fer tað at verða náttúrligt, at givið verður sjúklinginum høvi til í neyðugan mun at fáa hjálp og vegleiðing til gjøgnumgongd av journalinum, møguliga soleiðis at ein lækni býður sær at gjøgnumganga journalin við viðkomandi v.m.

Um sjúklingurin tó hvørki ynskir hjálp ella vegleiðing til gjøgnumgongdina av journalinum, fylgir tað av § 9, stk. 1, at sjúklingurin skal hava høvi til sjálvur at gjøgnumganga journalin ella eftir umbøn fáa eitt avrit av journalinum, um ikki undantaksreglan í § 9, stk. 2, kann verða nýtt.

Ásetingin í § 9, stk. 2 hevur ta fyritleyt, at tað í hvørjum einstøkum føri, har tað má verða umhugsað at avmarka høvið til skjalainnlit í sjúkrahúsjournalin, verður gjørd ein ítøkilig meting av øðrumegin áhugamálunum hjá sjúklinginum at fáa upplýsingarnar og hinumegin avgerðandi fyriliti fyri sjúklinginum sjálvum ella hansara avvarðandi.

Í førum har tað viðurskiftið í sjálvum sær, at sjúklingurin fær kunnleika til, at upplýsingar verða afturhildnar fer at verða til boða fyri viðkomandi, kann hetta verða hildið loyniligt. Tað fer t.d. í roynd og veru at kunna verða gjørt á tann hátt, at ein lækni gjøgnumgongur journalin við sjúklinginum. Ein tílk gjøgnumgongd av journalinum kann verða gjørd av viðkomandi sjúkrahúslækna, ella - um læknin á sjúkrahúsinum metir tað er í lagi - av egna lækna sjúklingsins. Aftrat gjøgnumgongdini fer eftir umstøðunum at kunna verða givið høvi til partvíst skjalainnlit.

Innanhýsis arbeiðsskjøl, sum eru latin víðari

- 28.** Innanhýsis arbeiðsskjøl, ið eru latin víðari til ein annan fyrisitingarmyndugleika ella sum annars eru latin uttanfyristandandi í sambandi við viðgerðina av einum máli, fara vanliga ikki at kunna verða undantikin skjalainnliti sambært regluni í § 7. Tey innanhýsis arbeiðsskjølini missa tó ikki teirra “innanhýsis” eyðkenni í tann mun arbeiðsskjølini verða latin víðari til ein yvirordnaðan myndugleika ella til vanliga kommunala eftirlitsmyndugleikan í samband við eina kæru um noktan at fáa skjalainnlit fyri at fáa eina metan av, um tilfarið hevur kunna verið undantikið skjalainnliti sambært § 7.

Skyldan at taka burturúr viðvíkjandi innanhýsis arbeiðsskjølum.

- 29.** Verður eitt skjal mett at vera innanhýsis fer tað sambært § 11, stk. 1, um skylduna at taka burturúr, at verða høvi til at verða gjørdur kunnugur við innihaldið av veruligum upplýsingum. sum kunnu vera í innanhýsis arbeiðsskjalinum.

Skyldan at draga burturúr fevnir um eina og hvørja ítøkiliga upplýsing, um veruligar umstøður, sum hava stóran týdning fyri málið, og sum ikki ganga fram úr teimum skjølum, ið annars koma undir skjalainnlit eftir teim vanligu reglunum. Skyldan at taka burtur úr fevnir eisini um upplýsingar, sum myndugleikin hevur ført til málið frá sínum innanhýsis arbeiðsskjølum í øðrum málum ella frá skráum og líknandi.

- 30.** Ikki ein og hvør upplýsing um veruligar umstøður, ið er niðurskrivað, kemur undir skylduna at taka burturúr, tá hon einans er galdandi fyri upplýsingar av stórum týdningi fyri málið. Tað viðurskiptið, at ein upplýsing einaferð verður skrivað í eitt skjal, ið kemur í málið, skal í nøkrum førum verða tikið sum tekin um, at upplýsingin tá undir øllum umstøðum ikki hevur verið mett týdningarleys. Tað kann tó seinni vísa seg, at upplýsingar, ið upprunaliga vórðu mettar at hava týdning, og sum tí eru vorðnar skrivaðar upp í skjølini í málinum, seinni í málsviðgerðini eru vorðnar týdningarleysar. Vavið av skylduni at taka burturúr kann tí valdast um, nær áheitanin um skjalainnlitið verður sett fram.

Landsstýrið kann áseta reglur um, at skyldan at taka burturúr ikki skal galda nærri ásettar bólkar av málum um fremjing av veruligum fyrisitingarvirksemi.

- 31.** Høvi til at verða gjørdur kunnugur við upplýsingar, ið móguliga skulu takast burturúr, kemur undir tær avmarkingar, ið fylgja av §§ 12-14.

Undantøka av ávísnum nærri ásettum skjølum

- 32.** Sambært § 10, nr. 1-5, fevnir rætturin til skjalainnlit ikki um eina røð av nærri ásettum skjalaslugum.

Fundarfrágreiðingar o.tíl.

33. Sambært § 10, nr. 1 fevnir rætturinn til skjalainnlit ekki um gerðabækur hjá landsstýrinum, frásagnir frá fundum millum landsstýrismenn og skjöl, ið verða gjörð av einum myndugleika til nýtslu á tílíkum fundum. Endamálið við ásetingini er serstakliga at verja ta politisku avgerðargongdina.

Brævaskifti um lóggávu

34. Brævaskifti millum landsstýrismenn um lóggávu heruppií játtanarlógir er undantikið skjalainnliti sambært § 10, nr. 2. Undantøkan fevnir eisini um brævaskifti um einstakar játtanir, sum seinni koma á eina eykajáttanarlóg. Brævaskifti við aðrar myndugleikar ella stovnar v.m. um lóggávu kemur harafturímóti undir skjalainnlit eftir lógarinnar vanligu reglum, og sama er galdandi fyri brævaskifti um umsitingarligar reglur. Ásetingin fevnir einans um brævaskifti um nýggja lóggávu. Brævaskifti um tulking av verandi lóggávu kann harafturímóti ekki verða undantikið skjalainnliti sambært hesi áseting, um hetta ekki hendir i sambandi við umhugsanir um at gera eina lógarbroyting.

Sekretariatsskjøl

35. Eftir § 10, nr. 3, verða eisini undantikin skjøl, ið verða skift í samband við, at ein myndugleiki hevur sekretariatsuppgávur um hendi fyri ein annan myndugleika. Høvi til at gera undantak fer eisini at kunna verða nýtt í førum, har ein myndugleiki í samband við viðgerðina av einum ávísnum máli hevur sekretariatsligar funktiónir fyri ein annan myndugleika, uttan at treytirnar fyri at meta stovnarnar fyri at vera ein og sama myndugleika av teirri grund eru loknar. Hetta er t.d. galdandi har eitt direktorat ella annað stýrið beinleiðis virkar sum avgreiðsluskrivstova fyri viðkomandi ráðharra í samband við gerð av einum sjálvstøðugum uppskoti til svar uppá fyrispurning frá lögtinginum ella umsóknir til fíggjarnevndina. Hetta fer einans at kunna verða førið, har skrivstovan hjá landsstýrismanninum ekki hevur tann neyðuga serkunneikan til at kunna avgreiða svarið ella fyrispurningin.

Serkøn ummæli til nýtslu í rættarmálum og tilfar viðvíkjandi hagtølum

36. Brævaskifti hjá myndugleikum við serkøn til nýtslu í rættarmálum ella til at nýta í støðutakanini um rættarmál skal verða byrjað, er undantikið sambært §10, nr. 4. Høvið til undantøku fevnir serstakliga um brævaskifti við serkøn um lögfrøðilig ivamál. Ásetingin fevnir tó eisini um brævaskifti við serkøn um tøknilig, fíggjarlig og onnur ivamál. Avgerandi treytin er í øllum førum, at brævaskiftið fer fram við atlit til eitt rættarmál ella í samband við støðutakan, um eitt rættarmál heruppií gerðarættarmál skal verða byrjað.

Undantakið í § 10, nr. 6 fevnir um tilfar, ið verður fingið til vega sum grundarlag fyri gerð av almennum hagtølum ella vísindaligum kanniingum. Ásetingin fevnir einans um sjálvt grundtilfarið ekki um úrslitið av tí hagfrøðiligu ella vísindaligu viðgerðini av hesum. Í førum, har ein kanning byggir á upplýsingar frá almennum myndugleikum, er høvi til við at venda sær til viðkomandi almenna myndugleika, at verða kunnaður um upplýsingarnar sambært øðrum reglum í lógini um alment innlit.

Skylda at taka burturúr viðvirkjandi skjólum, sum § 10. nr. 1-4 fevna um

37. Upplýsingar í skjólum, ið § 10, nr. 1-4 fevnir um, skulu hóast hesar ásetingarnar verða latnir í samsvari við lógarinnar vanligu reglur, tá upplýsingarnar viðvirkja veruligum umstøðum, ið eru av stórum týðningi fyri málsomstøðurnar, sbr. § 11, stk. 1. Landsstýrið kann sambært § 11, stk. 2 áseta reglur um, at skyldan at taka burturúr sambært §11, stk. 1, ikki skal vera galdandi fyri nærri ásettar bólkar av málum um fremjing av veruligum fyrisingarvirksemi.

Undantøka av upplýsingum

38. Sambært ásetingini í § 12 kunnu ávísar upplýsingar verða undantiknar frá tí vanligu høvinum til skjalainnlit, tá hetta er grundað í fyrilitinum fyri at vara um privat áhugamál. Eftir § 13 kunnu upplýsingar og skjøl verða undantikin skjalainnlit, tá tað er neyðugt fyri at vísa serstakt fyrilit fyri almennum áhugamálum ella privatum áhugamálum annars.
39. Eftir § 12, stk. 1, nr. 1 fevnir rætturin til skjalainnlit sostatt ikki um upplýsingar um privat heruppií fíggarligu viðurskiftini hjá einstøkum persónum. Tað er ikki einhvør ítøkilig upplýsing um viðurskiftini hjá einstøkum persónum, ið kann verða afturhildin við heimild í ásetingini. Undantaksreglan fevnir einans um upplýsingar, sum sambært eini almennari metan mugu sigast at viðvirkja “friði einstaklinga” t.v.s. upplýsingar, sum við rímligari orsök kunnu verða kravdar undantiknar almenninginum. Ásetingin eigur at verða tulkað lutfalsliga trongt. Upplýsingar, sum eru serstakliga viðkvæmar, sum t.d. upplýsingar sum tær, ið nevndar eru í § 27, stk. 1 í fyrisingarlógini, fara tó uttan iva at koma undir høvi til undantøku.

Upplýsingar um tøkniligar útbúningar ella mannagongdir, ella um rakstrar- ella vinnuviðurskifti o.t.l., sbr. § 12, stk. 1, nr. 2, eru ikki á sama hátt undantiknar skjalainnliti, men einans, um tað verður mettt at hava stóran fíggarligan týðning fyri tann persón ella tað virkið, sum upplýsingin viðvirkur, at áheitanin ikki verður gingin á møti. Undantaksreglan hevur sum fortreyt, at tað í hvørjum einstøkum føri verður gjørd ein ítøkilig meting og kann einans verða nýtt, um tað eftir slíkari meting má verða hildið, at ein nærliggjandi vandi er fyri, at hann, sum upplýsingarnar viðvirkja, fær ein fíggarligan miss.

Í førum har tað kann vera grundaður ivi, um ein áheitan um skjalainnlit eigur at verða noktað eftir regluni í § 12, stk. 1, nr. 2, fer tað at liggja nær at fáa eina útsøgn frá honum, sum upplýsingarnar viðvirkja fyri at fáa lýstan vandan fyri, at skjalainnlit fer at kunna geva virkinum ein miss. Eitt slíkt ummæli er ikki bindandi fyri myndugleikan, ið skal taka avgerð við støði í sjálvstøðugari meting.

40. Sambært § 13 kann rætturin til skjalainnlit annars verða avmarkaður í tann mun, tað er neyðugt til vernd av munandi umhugsni viðvirkjandi nøkrum nærri tilskilaðum almennum ella privatum áhugamálum, har dyljan, soleiðis sum málið er háttað, er neyðug. Hetta er t.d. galdandi viðvirkjandi fyrilitinum fyri vernd ríkisins, ríkisins uttanríkispolitisku ella uttanríkisfíggarligu áhugamálum, fyrirbyrging og avdúkan av lógarbrotum, fremjing av almennum eftirliti og ráðleggingarvirksemi og fíggarligu áhugamálunum hjá tí almenna. Eisini onnur privat og almenn áhugamál enn tey, ið greidliga eru nevnd í § 13, nr. 1-5, kunnu, sbrt. nr. 6, grunda undantøku frá vanligu høvinum til skjalainnlit, tá dyljan, soleiðis sum málið er háttað, heilt greitt er neyðug.

Í förum har tað kann verða grundaður ivi, um ein áheitan um skjalainnlit eigur at verða noktað sambært § 13, kann tað verða rímligt at biðja um ummæli frá honum, hvørs áhugamál kunnu vera til hindurs fyri, at áheitanin verður gingin á møti.

41. Kemur bert ein partur av einum skjali undir undantaksreglurnar í §§ 12-13, skal hann, ið hevur biðið um skjalainnlit, verða gjørdur kunnigur við restina av skjalinum, sbrt. § 12, stk. 2, og § 13, stk. 2.

Atlitið til tagnarskyldu.

42. Skyldan at geva skjalainnlit verður ikki avmarkað av teimum vanligu reglunum um tagnarskyldu í revsilógini og tænaðstúmannalóggávuni, heruppi í teimum kommunalu tænaðstúmannaviðtøkunum ella teimum reglum í lóggávuni annars, ið einans endurtaka ella vísa til revsilógarinnar reglur, uttan at tað harvið verður gjørd ein nágreining ella broyting í vavinum hjá tagnarskylduni. Sama er galdandi viðvíkjandi ásetingunum um tagnarskyldu í fyrisitingarlógini.

Eftir § 14 er skyldan at geva upplýsingar sambært lógini um alment innlit harafturímóti avmarkað í tann mun, viðkomandi skjøluni hava upplýsingar, ið koma undir tagnarskyldu eftir serstøkum reglum um tagnarskyldu, ið eru ásettar við lóg ella við heimild í lóg.

VII. FREMJING AV SKJALAINNLITINUM

Hvør myndugleiki tekur avgerð?

43. Ein áheitan um skjalainnlit viðvíkjandi skjølum, ið koma til eitt mál, har ein fyrisitingarmyndugleiki hevur tikið ella fer at taka avgerð, verður avgjørd av tí myndugleika, sum skal taka avgerð viðvíkjandi málinum annars. Um eitt mál, har avgerð skal verða tikin, verður sent einum øðrum myndugleika til ummælis, verður spurningurin um skjalainnlit í ummælisvarið avgjørdur av tí myndugleikanum, sum sendi málið til ummælis, sjálvt um áheitanin um skjalainnlit verður sett fram móttvegis tí myndugleikanum, sum gevur ummælið. Eru tað hjá tí myndugleikanum, sum gevur ummælið, skjøl, ið ikki fara við í ummælinum, móguliga sum skjøl til svarið, verður spurningurin um skjalainnlit í hesi tó avgjørdur av tí myndugleika. ið gevur ummælið.

Fyri skjøl, ið ikki ganga inn í eitt mál, har avgerð verður tikin, heruppií skjøl, ið eru gjørd í samband við fremjing av veruligum fyrisitingarvirksemi, verður avgerð um skjalainnlit tikin av tí myndugleikanum, ið hevur skjalið í síni varðveitslu. Í førum, har eitt skjal - umframt at verða sent til tann myndugleika, ið tekur avgerð*- víð avriti er sent øðrum myndugleikum til kunningar, verður málið um skjalainnlit avgjørt av tí myndugleika, móttvegis hvørjum spurningurin um skjalainnlit verður reistur, og sum hevur skjalið í síni varðveitslu. Í slíkum førum eigur myndugleikin, um hann er í iva um, um fyrilitið fyri almennum ella privatam áhugamállum er til hindurs fyri at veita skjalainnlit eftir umstøðunum, at fáa eitt ummæli um hetta frá tí myndugleika, ið tekur ella hevur tikið avgerð í málinum.

Kæra o.tíl.

44. Avgerðir um spurningar um skjalainnlit kunnu verða kærdir serstakt til tann myndugleika, ið er kærustovnur í mun til avgerðina ella viðgerðina í málinum annars, sum áheitanin um skjalainnlit viðvíkur, sbt. § 15, stk. 2. Á málsøkjum, har t.d. avgerðin hjá einum bý- ella bygdarráð viðvíkjandi málinum sjálvum kann verða kærð til ein annan móguliga landsmyndugleika, kann eisini spurningurin um skjalainnlit verða kærður til viðkomandi hægra myndugleikan. Høvið at kæra kann verða avmarkað av tíðarfreistum ella heilt ella fyri ein part avskorið við serligum reglum, ásettar við ella við heimild í lóg. Slíkar reglur skulu vanliga verða mettar uttan týdning fyri høvið at kæra avgerðir um skjalainnlit, tá tað verður mettt, at hesar reglur sipa til tað evnisliga í málinum, um ikki annað framgongur av reglunum ella teirra fyrireikingararbeiði.

Á málsøkjum, har høvið at kæra málið sjálvt, ikki er ásett við lóg ella sambært lóg, kann avgerð bý- ella bygdarráðsins um spurningin um skjalainnlit ikki verða kærð til ein annan myndugleika. Kommunali eftirlitsmyndugleikin kann tó viðgera tílk mál um skjalainnlit við atlit til at meta, um avgerðin hjá bý- ella bygdarráðnum er lóglig.

Landsstýrið kann áseta reglur, ið víkja frá teimum her nevndu reglunum um, hvør skal taka avgerð í málum um skjalainnlit og um kæru um avgerðir viðvíkjandi slíkum spurningum, sbt. § 15, stk. 3.

Verður skjalainnlit noktað, skal hetta verða grundgivið sambært reglunum í

fyrisingarlógarinnar kapittul 6, og kæruegleiðing skal verða givin sambært fyrisingarlógarinnar kapittul 7. Kommunalavgerðir, har skjalainnlit verður noktað, skulu tó einans hava kæruegleiðing, um avgerðin kann kærast til ein annan myndugleika ella serligar kærureglur eru ásettar við lóg ella sambært lóg. Harafturímóti skal ikki gerast vegleiðing um móguleikan fyri, at tann vanligi kommunali eftirlitsmyndugleikin kann taka spurningin um skjalainnlit til viðgerðar.

Skjót viðgerð av málum um skjalainnlit

45. Tá tað ofta er týðningarmikið fyri borgararnar og fjølmiðlarnar at fáa skjalainnlitið skjótt, verður ásett í lógarinnar § 16, at viðkomandi myndugleiki skjótast gjørligt skal gera av, um áheitan um skjalainnlit kann verða gingin á møti. Er ein áheitan um skjalainnlit ikki gingin á møti ella noktað innan 10 dagar eftir, at viðkomandi myndugleiki hevur fingið hana, skal myndugleikin geva fráboðan um orsøkina til hetta, og um, nær avgerð væntandi fer at verða tikin.

Persónar, sum ynskja at síggja skjølina í einum máli, eiga um hetta er gjørligt beinanvegin, tá teir koma við áheitanini at fáa høvi til at síggja hesi. Vanliga fer høvið til skjalainnlit tó at kunna verða útsett til innkomnu skjølina eru journaliserað og býtt út til tey starvsfólk, ið skulu viðgera málini.

Um ein áheitan um skjalainnlit verður sett fram, tá skjølina ikki eru í varðveitslu hjá myndugleikanum, t.d. tí tey eru send einum øðrum myndugleika til ummælis, kann áheitanin onkutíð verða gingin á møti við, at myndugleikin biður tann myndugleikan, hjá hvørjum skjølina eru, um at skipa fyri, at skjalainnlitið kann fara fram. Tað er ein fyritleyt, at hann, sum hevur biðið um skjalainnlit, er samdur í hesum framferðarhátti. Í førum, har tað kann vera ivingsamt, í hvønn mun áheitanin kann verða gingin á møti, fer ein avgerð í skjalainnlitsspurninginum tó vanliga at hava ta fyritleyt, at skjølina verða send aftur til málføra myndugleikan. Í slíkum førum fer tað at verða grundað á eina ítøkiliga meting, um tann byrjaða avgreiðslan av málinum eigur at verða steðga vegna áheitanina um skjalainnlit.

Eisini aðramáta fer tað at verða loyvt at útseta fremjingina av skjalainnlitinum, tá viðkomandi mál er til viðgerðar og má metast at hava skund, og avgreiðslan ikki uttan trupulleikar fer at kunna verða avbrotin. Kann áheitanin um skjalainnlit tó ikki verða gingin á møti innan 10 dagar sum nevnt í § 16, skal viðkomandi tó hava fráboðan um hetta, og um nær avgerð væntandi fer at fyriligggja.

Útsetan av fremjingini av skjalainnlitinum fer eisini at kunna verða grundað á, at ein slíkur ivi er, um áheitanin kann verða gingin á møti, at ein nærri kanning má verða gjørd, móguliga skal eisini ummæli fáast frá honum, hvørs áhugamál kunnu vera til hindurs fyri, at áheitanin kann verða gingin á møti, ella móguliga má spurningurin verða lagdur fyri ein annan myndugleika.

Í serstøkum førum kann eisini fyrilitið fyri eini forsvarligari og skjótari viðgerð av øðrum málum, ið annars eru til viðgerðar hjá viðkomandi fyrisingarmyndugleika, at kunna hava við sær, at ein áheitan um skjalainnlit ikki kann verða gingin á møti beinanvegin, hon verður sett fram.

Hyggja ígjögnum málið ella fáa avrit?

46. Sambært § 16, stk. 1 ger viðkomandi myndugleiki av, um hann, sum er komin við áheitanini, skal verða gjørdur kunnigur við skjøluni á tann hátt, at hann fær høvi til at hyggja ígjögnum skjøluni á staðnum ella soleiðis, at hann fær eitt avrit av skjølunum. Tað er tó ein fyriritreyt, at áheitan um at fáa fotoavrit av skjølunum í einum máli vanliga skal verða gingin á mæti, um ikki serstøk viðurskifti, heruppi talið á skjølunum, soleiðis sum skjøluni eru háttað ella teirra formur, tala ímóti hesum.

Noktan grundað í talið á skjølunum fer vanliga einans at kunna verða givin, tá talan er um eitt ógvuliga stórt tal av skjølum í sama máli. Noktan grundað í talið á skjølunum fer harafturímóti ikki at kunna verða givin í førum, har ein myndugleiki fær eitt ógvuliga stórt tal av áheitanum um skjalainnlit frá ymiskum pørtum, tá tann einstaka áheitanin ikki í sjálvum sær viðvíkur eitt ógvuliga stórt tal av skjølum.

Noktan grundað í forminum á skjølunum fer vanliga einans at kunna verða givin í førum, har tað er ógjørligt ella hevur stóran trupulleika ella umkostningar við sær, at gera avrit av serstøkum skjølum, sum t.d. kortum, royndum, modellum, ljóðbondum, filmum o.tíl.

47. Við atliti til persónar, ið búgva langt frá avgreiðsluskrivstovunum hjá sentralum myndugleikum, og sum tí kunnu hava trupulleika við at fáa høvi til at hyggja ígjögnum skjøluni í einum máli á staðnum, fer tað at vera hóskaði, at møguleiki verður givin til, at ein áheitan um skjalainnlit kann verða gingin á mæti á tann hátt, at skjøluni verða send til skrivstovuna hjá einum lokalum myndugleika, har tey kunnu verða hugd ígjögnum. Tá ein tílíkur framferðarháttur verður nýttur, fer áheitanin um fotokopi ella avrit av skjølunum at kunna verða sett fram mótvegis tí lokala myndugleikanum, soleiðis at hesin antin sendir áheitanina um hetta til tann sentrala myndugleikan samstundis við, at skjøluni verða aftursend, ella møguliga sjálvur letur tey ynsktu avritini.

Sama siðvenja eigur at verða nýtt í førum, har áheitan um skjalainnlit verður sett fram mótvegis eini kommunu, og hann, sum hevur sett fram áheitanina, býr langt frá viðkomandi kommunu.

Gjald

48. Viðvíkjandi gjaldi verður víst til kunngerð hjá landsstýrinum um gjald fyri avrit.